

of zijn op de een of andere manier geobsedeerd door het verleden (*Lente van glas*, *In Wonderland*). Wat hoofdthema is in de ene roman duikt als motief of neventhema op in de andere. Het verschijnsel zal, net zoals het Droste-effect, waarbij een verhaal in een verhaal in een verhaal verweven is, wellicht een naam hebben. Zo niet, dan kan het misschien tot Otteneffect gedoopt worden.

Dat Christine Otten (*1961) in haar werk graag fictie en werkelijkheid vervlecht en dat die werkelijkheid vaak op haar eigen ervaringen gebaseerd is, vormt wellicht de basis voor die herhalingen. Otten werkte zelf als journalist voor verschillende kranten en schreef daarbij vaak over muziek en artiesten als Nick Cave, John Cale en The Last Poets. Voor de roman over die laatste dichters-rappers trok ze zelf naar Amerika voor interviews. In 1994 werden zij en haar man verdacht van betrokkenheid bij de RaRa-organisatie (Revolutionaire Anti Racistische Actie), die protesteerde tegen het vreemdelingenbeleid in Nederland. De schrijfster was in die tijd zwanger. Haar man Hans werd gearresteerd en schreef twee jaar later een boek over zijn ervaringen.

Daarmee is het verhaal van *In Wonderland* in grote lijnen verteld. Herman Catz en Caroline Dusart zijn een journalistenpaar. Wanneer Herman wordt benaderd door een regisseur die een film wil maken over de tijd toen ze verdacht werden van betrokkenheid bij terroristische aanslagen, komen de herinneringen aan 'de zaak' naar boven. En daarmee de herinneringen aan de geboorte van dochter Zoe, van wie Caroline destijds zwanger was, waarmee ze "de hele affaire met alle bijbehorende onzekerheid en angst tijdens de bevalling letterlijk uit (haar) lijf had geperst" (p. 23). Dat die herinneringen niet zomaar uit te wissen zijn, wordt al snel duidelijk wanneer Caroline op 11 september 2001 voor een reportage in New York is en in verwarring besluit om niet naar huis terug te keren (een gegeven dat in de roman *Als Casablanca* al was uitgewerkt). Tijdens een daaropvolgend verblijf in een verlaten vakantieoord in Sleeping Bear Dunes wordt Caroline overvallen door een onbestemd gevoel van schuld dat ze niet meer van zich kan afschudden. "Alsof het in mijn botten zat, of in mijn bloed, voortdurend liep ik rond met een vaag besef dat ik hoe dan ook iets heel

[B] **EEN ROMAN VAN GEMISTE KANSEN.
"IN WONDERLAND" VAN CHRISTINE OTTEN**

Hoewel Christine Otten in tal van kritieken "een van de belangrijkste hedendaagse auteurs" genoemd wordt, kon haar laatste roman *In Wonderland* me daar niet van overtuigen. Paul Claes zou de steeds terugkerende thema's in haar oeuvre misschien "echo's" noemen; op mij hadden ze vooral een déjà-vu-effect. De personages die Ottens vijf romans bevolken, zijn journalisten (*Als Casablanca*, *In Wonderland*), hebben een obsessieve belangstelling voor muziek (*Blauw metaal*, *Lente van glas*), in het bijzonder rap en soul (*Als Casablanca*, *De laatste dichters*), waren in New York op het moment van de 11 september-aanslag (*Als Casablanca*, *In Wonderland*),

ergs had gedaan, alleen kon ik maar niet bedenken wat het was” (p. 46).

Schuld is dan ook het allesoverheersende thema van *In Wonderland*. Het schuldgevoel dat mensen die slachtoffer zijn overvalt en dat samenhangt met de vraag: “Wat heb ik in godsnaam gedaan omdat ik zo veel achterdocht en geweld over me afroep? Zo veel slechtheid?” (p. 97).

Gedreven door datzelfde schuldgevoel neemt Caroline nog eens tien jaar later contact op met de onderzoeker die destijds het onderzoek naar ‘de zaak’ leidde. Door de confrontatie met de inmiddels gepensioneerde Frans van Loohuizen krijgt de lezer fragmentarisch een idee van wat er in het verleden gebeurd is. Waarmee we bij het tweede thema komen, dat ook prominent in Ottens roman *Lente van glas* aanwezig was: de speurtocht naar het verleden via herinneringen en gedeelde ervaringen.

Op zich zijn dat mooie universele thema’s, maar Otten slaagt er niet in ze voor de lezer voelbaar te maken. Je hoopt voortdurend dat bij al dat graven en wroeten in het verleden een aantal zaken zullen worden blootgelegd, maar dat gebeurt niet. We komen niet te weten of Herman terecht of onterecht is opgepakt, waarom Caroline, ondanks man en peuterdochter in Amerika blijft, waarom ze zich zo schuldig voelt dat ze contact opneemt met Van Loohuizen en waarom die elke week gaat wandelen met Fred, een verlamde korsakovpatiënt uit een tehuis. Hoewel dat laatste wel een mooie ingreep is om de gedachten en emoties van Frans aan de lezer te tonen. Frans praat en Fred luistert uitdrukkeloos. Alleen leveren die monologen ook weinig concrete informatie op die het verhaal diepgang zou kunnen geven. Waar Otten met haar verhaal naartoe wil, blijft onduidelijk.

In Wonderland had een roman kunnen worden over een bizar stukje recente geschiedenis. Een roman over de kafkaëske waanzin die iedereen kan overkomen: verdacht worden en niet weten waarvan of waarom. De gedachte daaraan is al beklemmend genoeg voor een spannend verhaal, maar dat komt er dus niet. De roman blijft steken in het te expliciet beschrijven van de emoties van de personages die om de beurt aan het woord komen.

In haar vroegere werk slaagde Otten erin haar romans een eigen karakter te geven met haar liefde voor popmuziek en literatuur. Dat zorgde onder

andere in *Lente van glas* en *De laatste dichters* voor een heel eigen sfeer. *In Wonderland* pikt het motief wel even op als Caroline en Herman, zich nog onbewust van wat hen boven het hoofd hangt, op vakantie zijn in Zuid-Wales en snuisteren in een tweedehandsboekenwinkel, waar ze Iris Murdoch lezen en naar Sandy Denny luisteren, maar verder wordt er niets meer mee gedaan.

In Wonderland is een roman die vlot leest en de lezer met enig onbehagen achterlaat. Wie het werk echter in het volledige oeuvre van de schrijfster kadert, krijgt – zoals gezegd – het gevoel dat hij het allemaal al eens gelezen heeft.

Jammer dus dat een roman niet zomaar even kan worden overgedaan. Want dat het onderwerp bukt van de mogelijkheden is zeker. *In Wonderland* is een roman van gemiste kansen geworden.

GERTI WOUTERS

CHRISTINE OTTEN, *In Wonderland*, Atlas, Amsterdam/Antwerpen, 2010, 256 p.